

Léirmheas ar *Stórchiste: Teasáras Aibítreach na Gaeilge* le Nicholas Williams agus ar *Teasáras Gaeilge-Béarla* le Garry Bannister.

**(Williams: Evertime, 2023. €50
Bannister: New Island, 2023. €55)**

Léirmheas le Eva Ní Mhealláin

Is annamh is iontach a deirtear. Nárbh iontach é, sa chás sin, nuair a d'fhoilsigh Evertime **STÓRCHISTE: Teasáras Aibítreach na Gaeilge** le Nicholas Williams ag tús na bliana seo caite. Is coincheap é féin an teasáras, nach raibh i dtraidisiún na Gaeilge go dtí foclóir analógach Uí Dhoibhlin (1998), agus is beag teanga eile ina bhfaightear teasárais mar atá sa Bhéarla. Nach mór an t-ionadh mar sin, dhá mhí i ndiaidh fhoilsiú an teasárais stairiúil seo gur fhoilsigh New Island **Teasáras Gaeilge-Béarla** (*Irish-English Thesaurus*) le Garry Bannister.

Is scoláire é Nicholas Williams ar na teangacha Ceilteacha, an Choirnis agus an Nua-Ghaeilge ach go háirithe. Is ábhar spéise é Williams don ghnáthchainteoir Gaeilge nach bhfuil baint aige/aici leis an acadúlacht, agus is deis mhaith í an saothar seo aitheantas a thabhairt dó as a bhlianta fada tiomsaithe. Is fada Garry Bannister i mbun saothraithe ar an teanga freisin, áfach, agus aon leabhar déag foilsithe aige - idir fhoclóirí agus lámhleabhair nathanna agus mhionteasáras ina measc. Ba mhó an aird a fuair an dara teasáras den phéire sna meáin dá réir sin (Ó Cuaig, 2023). Ní féidir a rá go bhfuil an phróifíl ná an stíl céanna ag an bheirt tiomsaitheoirí, cé gur fíor gur dhá theasáras shainiúla, thaitneamhacha iad, an oiread céanna don tsaineolaí agus don ghnáthdhuine.

Is téagartha leagan Bannister ná leagan Williams, agus 700,000 focal iniúchta ann, treoir ghramadaí shonrach san áireamh. Tá 12,000 iontráil ag Williams, agus 44,000 focal nó frása ar leith. Is léir ón tsaothar ollmhór seo nach ag codladh go headra a bhí Bannister ó foilsíodh a chéad teasáras ach ag cur i gceann na taisce. I dtaobh leagan amach de is fusa teasáras Bannister a léamh. Clófhoireann *MinionPro*, idir méid 9 bpointe agus 10.5 bpointe, atá in úsáid ag Bannister, agus tá níos mó spáis ar gach leathanach idir gach iontráil, gné den dearadh atá soiléir, slachtmhar (Amharc **Léaráid 1**).

Cailleach *f(-llí; ~a, ~)* witch, old hag
ban-asarlaí sorceress, **bandraoi** druidess, sorceress,
bandraíodóir *m* enchantress, **bean f feasa** soothsayer,
fuachaid witch, hag, **marbhdhraoi mná** necromancer,
seanbhean *f* old woman, **seanmhaighdean** *f* old
maid, **seanraicleach** *f* harridan, **upthóg** woman who
casts spells and charms, witch (*see also: bitseach*)

▲ ~ **an airgid** miserable bitch, ~ **an uafáis** (*woman*)
scaremonger, alarmist. ~ **feasa** sorceress, witch, ~
ghrána hideous hag

◇ **scéal chailleach an uafáis** an old wives' tale;

Léaráid 1 – Bannister, 2023: 119

Ní deacair teasáras Williams a léamh, áfach, ach is fadhb í an spásáil nach bhfuil oiriúnach do dhlús na bhfocal ann. Caithfear a rá, áfach, go gcuidíonn eagar na n-uimhreacha san iontráil leis an tsoiléireacht sin, atá cailte i ndlús na bhfocal, ag réimniú na gcomhchiallach faoi mhíniú amháin den fhocal (Amharc **Léaráid 2**). Ar a bharr sin, tá roinnt mhaith clófhoirne in úsáid sa leabhar idir *Swift*, *Helvetica*, *Helvetica Black* agus *Helvetica Narrow*, rud eile a chuidíonn leis an tsoiléireacht agus a sheachnaíonn an débhríocht.

cailleach **noun** ❶ *nun*: ban-ab, banphríóir, bean rialta, cailleach dhubh, siúr; *pl.* Siúracha na Carthanachta, *pl.* Siúracha na Toirbhirte, *pl.* Siúracha na Trócaire. ❷ *old woman, witch*: ban-chumhachtach, cailleach feasa, cailleach phiseogach, fia-chailleach, fuachaid; ruacán caillí, seanbhean, seanchailín, seanmhaighdean. ❸ *recess, snuggery*: ascaill, barrbhalla, clúid, cluthair, coirnéal, cuas, cúil, cúilín, cúinne, cúláire, cúláis, cúláisean, cúlán, cúláon, glota, landair, lúb, lúbainn, nideog, paidhc, póicéad, puicéad, *literary* imscing.

Léaráid 2 – Williams, 2023: 80

Ní féidir a shéanadh go mbaineann loighic le hord aibitíre mar chur chuige don dá theasáras, agus ní ‘de réir téama’ mar a bhí ag foclóirí analógacha eile, ‘rud a éascaíonn go mór’ (Williams, vii) a n-úsáid.

Is dócha go bhfuil lucht léitheoireachta inchomparáide ag an bheirt fhear. Mothaítear gnéithe éagsúla - míniú, saibhreas agus tagairtí liteartha - i dteasáras Bannister a thugann le fios gur cuireadh ar fáil, ní amháin don fhoghlaimoír, ach do lucht scríbhneoireachta na teanga fosta é. Gné nach bhfuil gan suntas do thodhchaí na teanga, mar a luaigh Nic Pháidín, ‘*Corpus planning is only worthwhile in a language in which poetry is still possible*’ (2008: 107). Chomh maith leis sin, b’uirlis chumachtach do lucht na hacadúlachta a bheadh ann. D’fhéadfadh le teasárais Ghaeilge taighde sa Ghaeilge a fhorbairt go mór le bunachar sonraí teasáras.

Ar an chéad spléachadh, shílfeá go raibh difear sprice i gceist acu lena dteasárais. Deir Williams gur ar mhaithe le ‘bearna i bhfoclóireacht na Gaeilge a líonadh’ (vii) a scríobh sé an teasáras. I gcás Bannister is le haghaidh ‘*informative, helpful and entertaining reference for all those who wish to investigate the Irish language or simply to enrich their vocabulary*’ (xii) a sholáthar a thug sé faoin obair. Ní dhúisíonn cur síos grod Williams ar sprioc a theasárais aon phaisean sa léitheoir. Go deimhin, baineann loighic lena réasúnú cosúil lena mhodh scríbhneoireachta - go háirithe i gcomparáid le mionmhíniúcháin chuimsitheacha Bannister. Is le staidéar ar bholg a shaothair, áfach, a fheictear dúinn eolas cuidiúil, siamsiúil, caolchúiseach Williams, liostaí eolais maidir leis an ghrá, an teanga, an nádúr agus ar aile. Is follasach an sprioc choiteann in éagmais mhínithe.

Is cinnte go bhfuil neart siamsaíochta, agus an dúrú saibhreas teanga, le baint as nathanna agus seanfhocail liostaithe ag Bannister, cuir i gcás an focal ‘Adhairt’:

Adhairt *f* (~*e*; ~*eanna*) *pillow, cushion*

aerchúisín air cushion, **babhstar** bolster, **bolastar** bolster; bulky person, **ceannadhairt** pillow (for one’s head), **cearchaill** pillow; shaft, girder, **cúisín** cushion, **cúisíniú** cushioning, **mála pónairí** beanbag, **pillín** small cushion; pad (cf **pillíní cosanta** protection pads), **pillúr** pillow, **pioncás** pincushion, **pónaireán** beanbag, **taca cinn** headrest

▲¹ **comhrá** ~*e* pillow talk, **clúdach** *m* ~*e* pillowcase

◇² **Fuair sé bás le h-**. He died a natural death. (7)

¹ ‘Úsáidtear an triantán dubh ▲ roimh liosta ina dtaispeántar úsáid choitianta an cheannfhocail le focail eile’ (Bannister, 2023: xxii).

² ‘Cuirtear muileata ◇ roimh lioste de nathanna cainte coitiant lena mbaineann an ceannfhocal’ (xxiii).

Seo sampla den fhocal chéanna ag Williams, mar chomparáid:

Adhairt noun *bolster, pillow*: babhtar, bolastar, ceannadhairt, cearchaill, cúisín, pilliú, pillín. (4)

Is mór an difear stíle eatarthu. Is cóngaraí teasáras Williams do theasáras Béarla le liosta beacht, go minic gonta, comhchiallach aige. Ar an lámh eile, tá leagan amach Bannister níos cóngaraí d'fhoclóir Gaeilge-Béarla agus áistriúchán i ndiaidh gach aon fhocail. Cuir i gcás an focal 'Seile' ag Bannister:

Seile *f* (~ ;-lí) spit, spittle, saliva

cúr spume, froth **prislín** drool, dribbling, **seileagar** dribbling from mouth, **seileog** spit, **sileog** spittle, **smuga** thick spittle; mucus, **smugairle** thick spittle, **sreabhrán coirp** body fluid, **uan** froth, **uisce (le mo bhéal)** watering (in mouth)

◇ ~ a **chaitheamh** to spit, **Ní fiú sheilide é!** It's not worth a damn! (760)

agus a leithéid de shampla ag Williams:

seile noun *spittle, saliva*: pislín, pislíneach, priosla, priosláil, prislín, prislíneacht, seileog; pl. ramaí, ronna, silín, silíneacht, slabhra, sramadas, sramadh, pl. Sramaí (516)

Is mionsonraithe é teasáras Bannister, cé gur lú úsáide áistriúcháin Bhéarla atá i dteasáras Williams. Ní chuireann síoraistriúcháin bac ar léamh leanúnach na Gaeilge ann, mar sin féin, ní léirítear na miondifríochtaí céille dá réir sin. Is léir nach bhfuil seachaint an Bhéarla mar sprioc ag ceachtar de na fir; a mhalairt, is cuid dhílis é de léamh na saothar.

Níor mhiste a lua, ar an ábhar sin, gur teasárais Ghaeilge-Béarla atá iontu, ach tarraingítear ceist anuas dá réir sin, ceist i dtaobh úsáid an Bhéarla. Míníonn Bannister ina réamhtra, go bhfuil '*a vast number of those speaking and writing Irish are living in the Galltacht and are therefore using English to acquire and understand new Irish vocabulary*' (xiii). Is tútach an difear, arís agus i dtólamh, idir foilseacháin i nGaeilge agus cinn i dteanga ar bith eile. Níl gá ag a leithéid de theasárais sa Bhéarla (HarperCollins, 2019) - sa Fhraincis (Péchoin, 1991), ná sa Bhriotáinis (Menard, 2001), mionteanga eile go fiú - míniú a thabhairt ar a dteanga féin i dteanga eile. Tuigtear, áfach, nach é an foilseachán cuí leis an chineál oibre ceannródaíoch seo a dhéanamh amhail mórleabhar tagartha Gaeilge-Gaeilge.

Ceist thábhachtach eile a thagann chun cinn ná ceist na gcanúintí. Ní thugann Bannister spás chun mínithe ar éagsúlachtaí céille i gcanúintí difriúla agus ní luann sé áit dúchais frásaí ar leith mar nach rabhtas ábalta '(to) *be reflected fully due to issues of space, design and the book's intended purpose*' (Bannister: xiv). Is mór an t-údar díomá é seo, áfach, tá idirdhealú le déanamh idir feidhm teasárais agus foclóir stairiúil anseo, is lochtach í ba chuirte a rá easpa na bhfoinsí

cuí. Is ábhartha é pointe Nic Pháidín ina thaobh sin, ‘*Individual dictionary projects, however commendable, do not constitute a strategy for corpus planning which includes lexicographical resources, corpora and terminology*’ (2008: 100). I gcás Williams, áfach, tá nóta ar cheantair dhúchais corrhéarma; ar nós faoin iontráil ‘dradaire’, tugtar ‘mealltóir’ mar chomhchiallach agus luaitear ‘(i gContae na Gaillimhe)’ (210) ina dhiaidh, nó faoin iontráil ‘déanaí’, liostaítear ‘airneán (i gContae Phort Láirge)’ (185). Is spéisiúl an méid seo d’aon léitheoir ar mhian leis/léi tuilleadh taighde a dhéanamh ar bhunús focal ar leith.

Níl bréag sa mhéid is gur ‘Áilleacht teanga ar bith is ea an t-idirghníomhú idir ciall agus modhanna chur in iúl céille’ (Bannister, xix) agus cuireann Bannister an ‘t-idirghníomhú’ sin in iúl go fileata, leis an fhocal ‘Fáilte’, cuir i gcás:

Fáilte *f* (~; -**tí**) welcome, joy

aíocht hospitality, **aoibhneas** delight, bliss, **áthas** happiness, **beannachtaí** blessings; greetings, **beannú** greeting, **cairpéad dearg** red carpet, **cead** permission, **ceiliúr** greening, address, **ceiliúradh** celebration, **cuntanós** civility, **fáiltiú** welcoming, **féile** generosity, **flaithiúlacht** munificence, **forbhfáilte** joyous welcome, **friotháileamh** (*lit*) reception, entertainment, **glacadh** reception, **gliondar croí** heartfelt joy, **inghlachtacht** acceptability, **pléisiúr** pleasure, **sásamh** gratification, **sástacht** satisfaction, **suáilceas** agreeableness, **úire oinigh** lavish hospitality

◇ ~ **an aingil** (*rel*) the angelus, **Céad míle** ~! Hundred thousand welcomes!, **Chuir siad** ~ **Uí Cheallaigh romhainn**. They gave us a generous and hearty welcome., **Go raibh maith agat – Tá ~ romhat!** Thank you! - You’re welcome!, **Níl mé fad na ~ amuigh**. I haven’t been away long enough to merit a welcome back.

Taispeántar éagsúlacht na céille; in aon sampla amháin luaitear ‘deasghnátha creidimh (Fáilte an Aingil), coinbhinsiúin ama (fad na fáilte) agus... tagairtí cultútha (fáilte Uí Cheallaigh)’ (xix). Is dúshlánach an éagsúlacht chéanna a aithint i gcás Williams, ach tugtar flúirse comhchiallacha éigseacha, faoi ‘*joy, bliss...welcome* (agus) *greeting*’ (253), nach féidir locht a fáil air ach an oiread.

Thairis sin, is deacair a shéanadh an tionchar mór atá ag ré na nuatheicneolaíochta ar úsáid na n-áiseanna teanga atá ‘ag aistriú go tréan i dtreo na n-ardán digiteach’ (Ó Mianáin, 2020: ix). Cuir i gcás an teasáras atá ar fáil ar Potafocal.ie a bhfuil 30,000 iontráil ann. Tá sé tábhachtach, mar a aithníonn Bannister, ‘léargas amháin reoite den urlabhra ag tréimhse áirithe i bhforbairt shíoraí na teanga’ a bheith againn (xvii). Go réadúil, go gcoinneoidh ár bhfoinsí teangeolaíochta cos leis an tsaol, caithfear acmhainní ‘*updated or replaced*’ a bheith againn ‘*each fifteen to twenty years*’ (Nic Pháidín, 2008: 99), rud atá insamhlaithe i ndiaidh staidéar a dhéanamh ar an tsaotar nua-aimseartha, inoiriúnaithe seo. Níor dhóichí de scéal ná go mbeadh táb ‘Teasáras’ le cois na dtáb ‘Gramadach’ agus ‘Foghraíocht’ ar Teanglann.ie

roimh i bhfad. Is úsáideach, áfach, áis chlóite mar seo le hiomad nótaí nathanna, gramadaí agus cultúrtha san áis chéanna. Is fíoréifeachtach iad clibeanna éagsúla Bannister – cuir i gcás d’eolas cultúrtha, riachtanach do thuiscint an fhoghlaimeora, leis an chlib: . Mar shampla, faoin fhocal ‘leannán’ faightear:

○ **leannán sí** *fairy/phantom lover* – sometimes it was believed that a youth, usually a young man, with weak and failing health was being visited at night by a **leannán sí** who was draining his lifeforce from him. In this way, the term was then applied to any individual who was sickly and would have been expected to have had better health. The term is also used to express the meaning **drochanáil** *baleful influence*. (505)

Is fada buí óna chéile iad an dá theasáras, ní amháin i dtaobh réimse foclóireachta, ach pearsantacht fosta. Cuir i gcás codarsnacht rogha na dtéarmaí faoin iontráil ‘Cailleach’ (Amharc **Léaráid 1** & **Léaráid 2**), maidir le gnéithe meabhracha, sóisialta, eiticiúla agus mothúchána ag an bheirt scríbhneoirí, lena ‘*language persona*’ (Mazhitayeva *et al*, 2019: 3099) a léamh. Is suimiúil, go háirithe maidir le focal insneach ar nós ‘cailleach’, gurb é ‘Nun’ an chéad mhíniú faoin cheannfhocal ag Williams. Os a choinne sin, ámh, ag teacht leis an chiall is fairsigne, tá ‘*witch, old hag*’ ag Bannister. Is minic a bhíonn ‘*words like ...Witch... used to connote women negatively, (nó) inferiorly*’ (Islam, 2016: 81), rud nach féidir a mhaíomh le hiontráil Williams, áit a bhfuil comhchiallacha ar nós ‘ban-chumhachtach’ nó ‘cailleach feasa’ atá cuibheasach dearfach, i gcomparáid le ‘bitseach’ nó ‘seanraicleach’ atá ag Bannister. Faigheann an léitheoir blaiseadh dá bpearsantachtaí - nua-aoiseacht, traidisiúnachas, ceartaiseacht, gnéasacht srl. - ón réimse téarmaíochta a bheartaigh siad léiriú.

Is mionsonrach, pearsanta é réamhrá Bannister, a liostaíonn go mion tobar na bhfoinsí a thug spreagadh dó: óna thaithí saoil, ó lucht scríofa na Gaeilge agus ‘*three great lexicographers: Pádraig Ua Duinnín, Tomás de Bhaldraithe* (agus) *Niall Ó Dónaill*’ go háirithe (ix). Treisíonn an buíochas, na foinsí agus an scéalaíocht phearsanta seo nasc comhbhá agus tuisceana an léitheora le saothar Bannister agus suim an léitheora ann dá bhrí sin. Níl nóta tiomsaitheora Williams ach ina alt gonta gan mórán tráchta ar inspioróid ná stair phearsanta. Is i gcaitheamh an 12,000 iontráil a leanann, áfach, a nochtann Williams gnéithe dá shuimeanna faoi leith: an Aibítir Choireallach (129), Devanagari (193), An Eabhrais (223) srl., liosta Pápaí agus Frithphápaí (442-3), Ardeaspaig Ard Mhacha (27) nó Banríonacha agus Banimpirí tábhachtacha (37). Thiofáí a rá nach bhfuil cuid de nótaí eolais Williams ró-ábhartha agus is minic a théann sé ar seachrán ó shreabh an eolais analógáí, mar shampla, na deich leathanach an-chuimsitheach ar ‘*Éin Éagsúla*’ (231-40), atá rófhada le léiriú anseo. Ní hionann sin le rá, áfach, nach bhfuil sé úrnua, úsáideach iad a bheith liostaithe le chéile ar an bhealach seo, ach mar chomparáid, tá liosta leathleathanaigh ag Bannister, ‘I measc éanlaith na spéire atá’ (332). (Amharc **Léaráid 3**). In ainneoin a gcuid inspreagtha éagsúil agus cé nach ionann a réimse spéise, is amhlaidh tionchar a saothair chríochnúil. Spreagann siad fiosracht foghlama agus éagsúlacht téarmaíochta sa léitheoir. Is cothrom é barúil Phóirtéir go bhfuiltear ‘*to some*

extent personal and idiosyncratic choices; I presume that must be one of the small pleasures that keep lexicographers toiling away alone for decades.' (Póirtéir, 2023) agus mura raibh a bpléisiúir acu, ní bheadh an lón machnaimh cumasach seo ar fáil dúinn; beatha duine a thoil.

<p>■ I measc éanlaith na spéire atá: Birds and fowl include:</p> <p>albatras albatross broigheall cormorant budragár budgerigar buióg yellowhammer bultúr vulture cadhan barnacle goose cág jackdaw cailleach dhubh cormorant cailleach oiche owl caislin aitinn whinchat caislin cloch stonechat ceann cait longeared owl cearc <i>f</i> (<i>circe</i>; ~<i>a</i>, ~) hen cearc fhraoigh grouse cearc uisce water grouse moorhen céirseach <i>f</i> female blackbird; (<i>poet</i>) song-thrush ceolaire warbler clamhán buzzard cnagaire woodpecker colm dove corr bhán white stork corr éisc heron creabhar woodcock cromán na gcearc hen harrier cuach <i>f</i> (<i>-aiche</i>; ~<i>a</i>, ~) cuckoo deargán sneachta redwing deargéadan redpoll donnóg hedge sparrow, dunnock dreoilín wren droimneach black-backed gull druid starling eala swan éamú emu eireog pullet, chicken fabhcún falcon fabhcún gorm peregrine falcon</p>	<p>fáinleog swallow faoileán ceann dubh black-headed gull faoileán seagull feadóg mhara sandpiper feadóg plover fearán turtle dove fiach <i>m</i> (<i>fiaigh</i>; ~<i>a</i>, ~) raven filiméala nightingale foitheach <i>m</i> diver fuiseog lark, skylark gabha dubh dipper gabhlán gaoithe swift gainéad gannet gé goose geabhróg tern, sea swallow gealbhan cátha chaffinch gealbhan clái hedge sparrow gealbhan glas green linnet gealbhan sléibhe mountain finch gealbhan sparrow gealóg bunting gearrchearc <i>f</i> bantam hen gearrchoileach <i>m</i> bantam cock gilphib whitethroat glasán darach greenfinch glasán finch glasóg shráide pied wagtail glasóg wagtail gleoiseach <i>f</i> (<i>-sí</i>; ~<i>a</i>, ~) linnet gobadán sandpiper guine <i>f</i> guinea fowl iolar eagle lacha <i>f</i> (~<i>n</i>; ~<i>in</i>, ~<i>n</i>) duck lasair choille goldfinch lasairéan flamingo liatráisc mistle thrush lon dubh blackbird mallard mallard</p>	<p>meaig magpie meantán léana willow tit meantán tit meirleach <i>m</i> mara skua meirliún merlin naoscach <i>m</i> snipe ostrais ostrich patraisc partridge peácóg peacock peileacán pelican pilibín plover pocaire gaoithe kestrel pocaire na mbánta magpie puifín puffin puiléad pullet rearagán young blackbird riabhóg pipit roilleach <i>m</i> oyster catcher rúcach <i>m</i> (<i>-aigh</i>) rook rufachán ruff saidhbhear kittiwake scalltán fledgling, nestling scréachóg choille jay scréachóg reilige barn owl seaga shag sicín chicken siolta <i>f</i> merganser smólach thrush snag breac magpie snag treecreeper spátaire na dtonn little grebe, dabchick spideog robin redbreast tiuf-teaf chiffchaff turcaí turkey ulchabhán donn tawny owl ulchabhán owl ulchabhán réisc short-eared owl</p>
--	---	--

Léaráid a 3 – Bannister, 2023: 332

Mar fhocal scoir, caithfear a admháil - i dtaobh líon agus leagan amach na n-iontrálacha, fairsinge an tsaibhris teanga agus leithead na dtagairtí liteartha, cultúrtha agus béaloideas de - gur cuimsithí, sultmhaire é leagan Bannister. Is feiliúnach an acmhainn í do chách. Mar sin féin, is scoth cnuasaigh focal é saothar Williams a bhfuil teist agus moladh tuillte aige as. Go háirithe as an obair dhian tiomsaithe do na boscaí eolais líonmhara ann, rí-oiriúnach do dhaoine atá ag obair trí mheán na Gaeilge – teangeolaithe, aistritheoirí agus a leithéid. Is dhá leabhar tagartha riachtanacha, luachmhara iad, *Stórchiste* Williams agus *Teasáras* Bannister, do dhuine ar bith a bhfuil spréach paisin aige/aici don Ghaeilge agus do dhraíocht na bhfocal.

Tagairtí

- Bannister, G. (2023) *Teasáras Gaeilge-Béarla (Irish-English Thesaurus)*. Dublin: New Island.
- Cronin, M. (2023) 'Teasáras | Thesaurus – Irish-English by Garry Bannister: a Tribute to Living Language.' *The Irish Times*. Dublin: The Irish Times.
- Everson, M. & Williams, N. (2023) *Stórchiste-Teasáras Aibítreach na Gaeilge*. Dundee: Evertime.
- Islam, A. (2016) 'Sexism in Defining Gender Sensitive Lexical Entries: A Lexicographical Study From Feminist Perspective.' *The Dhaka University Journal of Linguistics, iml*. 7&8: 69–88. Bangladesh: The University of Dhaka.
- Kinsella, C. (2023) "It's Been a Huge Labour of Love": Garry Bannister on His 700,000-entry Irish-English Thesaurus.' *TheJournal.ie*, 21 Deireadh Fómhair. Ar fáil ag: <https://www.thejournal.ie/garry-bannister-6200531-Oct2023/> (Léite: 23 Deireadh Fómhair 2023).
- Mazhitayeva, S., Rapisheva, Z.D., Tuite, Y.Y., Nygmetova, N.T., Zhetpisbay, S., & Karmanova, S.B. (2019) 'The Theory of Linguistic Personality, Its Structural and System Characteristics.' *Opcion, Año 35, Especial 19*: 3086–101. Venezuela: Universidad del Zulia.
- McLeod, W.T. (eag.) (2019) *Collins English Thesaurus: All the words you need, every day*. 7ú heag. London: Collins.
- Méchura, M., (2007) 'Teasáras · thesaurus.' *Pota Focal*. Ar fáil ag: <http://www.potafocal.com/thes/> [Feicthe 23 Samhain, 2023].
- Menard, M. (2001) *Geriadur Brezhoneg*. Plougastel: An Here.
- Nic Pháidín, C. (2008). 'Corpus Planning for Irish – Dictionaries and Terminology.' *A New View of the Irish language*. C. Nic Pháidín, & S. Ó Cearnaigh (eag.) 93-107. Dublin: Cois Life.

- Ó Cuaig, S. (2023) 'Is Mór an Chomaoín atá Curtha ag Garry Bannister ar Chlanna Gael Lena Theasáras Gaeilge-Béarla.' *Tuairisc.ie*, 25 Bealtaine. <https://tuairisc.ie/is-mor-an-chomaoin-ata-curtha-ag-garry-bannister-ar-chlanna-gael-lena-theasaras-gaeilge-bearla/> (Léite: 23 Deireadh Fómhair, 2023).
- Ó Doibhlin, B. (1998) *Gaoth an fhocail: Foclóir Analógach*. Baile Átha Cliath: Caoimhin O'Marcaigh Ltd.
- Ó Mianáin, P., (2020) *Concise English-Irish Dictionary (Foclóir Béarla-Gaeilge)*. Baile Átha Cliath: Foras na Gaeilge.
- Péchoin, D. (eag.) (1991) *Thésaurus Larousse, Des idées aux mots, des mots aux idées*. 2ú heag. Paris: Larousse.
- Póirtéir, C. (2023) 'Lexicographical Delight— Cathal Póirtéir on Two Irish Language Thesauri Rich in Detail – Books Ireland.' *Books Ireland Magazine*, 25 Lúnasa. Ar fáil ag: <https://booksirelandmagazine.com/irish-language-thesauri/> (Léite: 23 Deireadh Fómhair, 2023).
- Williams, N. (2012) 'Gramadach na Gaeilge: An Caighdeán Oifigiúil Caighdeán Athbhreithnithe - Léirmheas (Cuid I)', *Comhar* 72 (11): 32–4. Baile Átha Cliath: Comhar Teoranta.